

पालकांसाठी क्लबफूट उपचार मार्गदर्शिका

डॉ. मौलिन शाह

डॉ. चिन्मय सांगोळे

डॉ. आशीष रानडे

ORTHO **Kids** CLINIC

अहमदाबाद

समर्पण

मी हे पुस्तक दिवंगत डॉ. इग्नासओ पोन्सेटी (आयोवा, यू.एस.ए) यांना समर्पित करतो ज्यांनी क्लबफूट उपचारांच्या या क्रांतिकारक उपचारांचा शोध लावला. आज, क्लबफूटसह जन्मलेली अनेक मुले मोठ्या शस्त्रक्रियेवना पूर्णपणे बरे होतात. ही मुले सामान्य आनंदी आयुष्य जगू शकतात.

लेखक परिचय

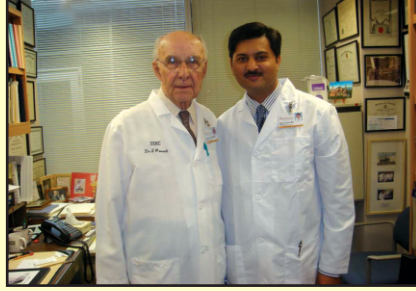
डॉ. मौलन शाह यांनी अहमदाबादच्या एल.जी. रुग्णालय आणि व्ही.एस. रुग्णालयातून सन २००३ मध्ये एम.एस. ऑर्थोपेडिक्स गोल्ड मेडलसह उत्तीर्ण झालेत. दरम्यान, त्यांचा संशोधनाचा वषय – “ क्लबफूट : मुलांचा उपाय शास्त्रक्रिया न करता “ असा होता. २००२ मध्ये प्रसद्ध कॅनेडियन डॉ. शफीक परानी अहमदाबादला आलेत आणि डॉ. मौलन शाह यांनी त्यांना आपले संशोधन सादर केले तेव्हा डॉ. परानी यांनी क्लबफूटच्या उपचारांच्या पोन्सेटी पद्धतीचा उल्लेख केला आणि तेव्हापासून डॉ. शाह यांची या वषयाची आवड वाढली. २००६ साली, मुंबई येथील प्रसद्ध डॉक्टर अशोक जोहरी यांच्याबरोबर बालरोग अस्थिरोगवषयक अभ्यासाच्या एका वर्षानंतर, त्यांना २००६ मध्ये अमेरिकेच्या आयोवा चल्ड्रन हॉस्पिटलमध्ये पुढील शिक्षण घेण्याची संधी मिळाली . जगातील प्रसद्ध डॉ पोन्सेटी यांच्यासमवेत क्लबफूट वषयाचा वस्तुतः अभ्यास करण्याची त्यांना संधी मिळाली . त्यांनी डॉ. पोन्सेटी यांच्यासमवेत चार महिने काम केले आणि क्लबफूटच्या उपचारांसाठी पोन्सेटी पद्धतीत प्रभुत्व मिळवले . २००८ मध्ये त्यांनी कॅनडाच्या " हॉस्पिटल फॉर स्क चल्ड्रन " मध्ये १.५ वर्षांचा प्रगत फेलोशिप अभ्यासक्रम देखील पूर्ण केला. २००९ मध्ये अहमदाबादमध्ये "ऑर्थोक्डिस क्लिनिक" सुरू केल्यापासून त्यांनी जवळपास २००० क्लबफूट मुलांवर

उपचार केलेत. भारतातील क्लबफूटच्या उपचारांचा व्यापक अनुभव असणाऱ्या डॉक्टरांपैकी आजघडीला ते एक डॉक्टर आहेत.

डॉ शफीक पिरानी
यांच्यासह एलजी हॉस्पिटल,

२००६ मध्ये अमेरिकेच्या
आयोवा मधील आयोवा
चिल्ड्रन्स हॉस्पिटलमध्ये डॉ.
पोन्सेट्टीसमवेत.

परिचय

प्रय पालक,

जेव्हा एखादा मुलगा क्लबफूटसह कुटुंबात प्रवेश करतो तेव्हा पालक आणि जवळच्या कुटुंबासाठी ही धक्कादायक बाब असते . या वकृती मुळे उपचारा साठी कुटुंबाच्या मनात गोंधळ निर्माण होतो. मुलाच्या उपचारांवर आणि कालांतराने, तो स्वतंत्रपणे चालण्यास सक्षम असेल की नाही हा प्रश्न कुटुंबाच्या मनात येतो. तसेच, जेव्हा या वकृती पायांवर उपचार सुरू केले जातात आणि या वकृती पायाला सरळ कसे करावे, याचे उत्तर मळवण्यासाठी संपूर्ण कुटुंब काळजीत असते. वडील व शेजाऱ्यांकडून सल्ला ऐकण्याव्यतिरिक्त, खरा उपचार हा काय असावा याबद्दल पालक स्वतःच संभ्रमात असतात. गेल्या १५ वर्षांत, आम्हाला पॉसेटी पद्धतीचा वापर करून ऑर्थोक्ड्स क्लिनिकमधील सुमारे २,००० मुलांचे वाकडे पाय सरळ करण्याची संधी मिळाली आहे. आम्ही प्रत्येक पालकांच्या बऱ्याच प्रश्नांची समाधानकारक उत्तरे दिली आहेत. आम्हाला अशी कल्पना आली की उपचारांच्या सुरुवातीस या बऱ्याच प्रश्नांची उत्तरे पुस्तकाच्या स्वरूपात सापडल्यास कुटुंबांना हे

समजणे सोपे होणार. यासाठी आम्ही आमच्या बऱ्याच पालकांशी संपर्क साधला आणि वय व उपचारांदरम्यान आढळणाऱ्या सर्वात सामान्य प्रश्नांबद्दल वचारले. मी या सर्व प्रश्नांचे योग्य प्रकारे वर्गीकरण केले आहे आणि या पुस्तिकेमध्ये उत्तरे अशा प्रकारे समावष्ट केली आहेत की सर्व कुटुंब सदस्यांना हे समजणे सोपे जाईल. मला आशा आहे की या माहिती पुस्तिकेच्या माध्यमातून क्लबफूटसह जन्मलेल्या मुलांच्या पालकांना त्यांच्या प्रत्येक प्रश्नाचे अचूक उत्तर मिळेल. ही माहिती पुस्तिका प्रसद्ध करण्याचे मुख्य उद्दीष्ट हे आहे की ही माहिती कुटुंबांना भेट देण्यासाठी आणि त्यांच्या क्लबफूट उपचार प्रवासासाठी ही माहिती सुलभ करणे.

शुभेच्छा,

डॉ मौलीन शाह

कंसल्टंट पीडियाट्रिक ऑर्थोपेडिक सर्जन

आर्थोपेडिक्स क्लिनिक, अहमदाबाद।

धन्यवाद

सर्व प्रथम मी, माझ्या पालकांशी आणि कुटुंबाचे आभारी आहे, ज्याने मला मुलांवर उपचार करण्यास सक्षम केले. बालरोगतज्ञांच्या क्षेत्रात उच्च शिक्षण घेण्यासाठी मला प्रेरणा देण्याऱ्या माझी पत्नी डॉ. शाल्मी मेहता बद्दल मी जितके आभार मानणार तितके कमी आहे. मी माझी मुलगी सौम्या आणि मुलगा स्मयन यांचे देखील आभार व्यक्त करू इच्छितो, ज्यांना मी हवा तितका वेळ नाही देऊ शकलो आणि त्यांनीदेखील तक्रार न करता, हसत मला या प्रवासात साथ दिली.

मी डॉ आशीष रानाडे आणि माझा फेलो डॉ चन्मय सांगोळे यांचेही मी आभारी आहे ज्यांनी या पुस्तकाचे मराठी मध्ये अनुवादित करण्यास मला मदत केली. त्याच बरोबर हे पुस्तक संपादित करण्यात श्री. चंद्रेशभाई पटेल (स्पीड प्रिंट) यांनी दिलेल्या सहकार्याबद्दल मी त्यांचे आभार मानतो. सीए भरतभाई मेहता (डॅडी) आणि कन्नर शाह (भाऊ) यांनी मला हे पुस्तक लहिण्यास प्रोत्साहित केल्याबद्दल मी यांचे आभार मानू इच्छितो.

शेवटी, मी माझ्यावर वश्वास ठेवल्याबद्दल आणि त्यांच्या लहान मुलांना उपचारासाठी माझ्याकडे सोपवल्याबद्दल ऑर्थोक्ड्स क्लिनिकमध्ये आलेल्या बऱ्याच पालकांचे मी आभारी आहे.

डॉ मौलीन शाह

अनुक्रमणका

1 : जन्मपूर्व स्कॅनमध्ये क्लबफूट निदान	1
2 : क्लबफूट असलेल्या मुलाचा जन्म	6
3 : पोंसेट्टी प्लास्टर पद्धतीसह क्लबफूट उपचार	14
४ : टिनोटॉमी करून पोंसेट्टी पद्धतीचा शेवट	20
५ : क्लबफूट स्प्लिंटिंग	24
६ : प्लास्टर उपचारानंतर व्यायामाचे महत्त्व	34
७ : क्लबफूट पुनरावृत्ती	37
८ : टीबीएलस अँटेरिअर टेंडन (Tibialis anterior tendon) हस्तांतरण ऑपरेशन	42

"जन्मपुर्व सोनोग्राफी" मध्ये क्लबफूट निदान

प्रश्न १: "क्लबफूट" म्हणजे काय?

उत्तर: गोल्फ स्टिकच्या खालच्या टोकाला 'क्लब' म्हणतात. अशाच आकारात, जेव्हा तळ पाय ९० * आत वाकलेला असतो तेव्हा त्याला "क्लबफूट" म्हणतात.

प्रश्न २: माझ्या २०-आठवड्यांच्या जन्मपूर्व सोनोग्राफी अहवालात असे म्हटले आहे की आमच्या गर्भात क्लबफूटची समस्या आहे. हा अहवाल कती प्रमाणात वश्वसनीय आहे?

उत्तर: सुमारे २०% अहवाल "चुकीचे पॉझिटिव्ह " असण्याची शक्यता आहे. असत्य-सकारात्मक "क्लबफूट" सारखे दिसते आणि त्याचा पाय पूर्णपणे सरळ केला जाऊ शकतो. या २०% रुग्णांना कोणत्याही

उपचारांची आवश्यकता नसते. उर्वरित 80% मुलांना उपचार आवश्यक आहेत.

प्रश्न 3: या अहवालाच्या आधारे "क्लबफूट" ची तीव्रता निश्चित केली जाऊ शकते?

उत्तर : नाही. हा अहवाल आपल्या मुलाच्या पायाचे आकार आणि स्थितीचे वर्णन करतो. परंतु ते घट्ट आहे की नाही हे ठरवणे अवघड आहे. बाळाची तपासणी केल्यावरच हे लक्षात येते.

प्रश्न ४: "संपल (आयडओपॅथक)" आणि "संड्रोमक" क्लबफूटमध्ये काय फरक आहे? जन्मपूर्व स्कॅनवर आम्ही या मध्ये फरक करू शकतो? स्कॅनच्या अहवालाच्या आधारे, गर्भधारणा चालू ठेवणे चांगले आहे काय?

उत्तर: जर आपल्या गर्भाचे (सांधे / इडओपॅथक) क्लबफूट वकृत रूप असेल तर हे पोसेट्टी तंत्राद्वारे लागू केलेल्या प्लास्टरद्वारे पूर्णपणे दुरुस्त केले जाऊ शकते. ही मुले सामान्य जीवन जगू शकतात. म्हणूनच गर्भधारणा चालू ठेवली पाहिजे.

पाठीचा कणा, पाठीतील चेतांतु , मेंदू कं वा इतर स्नायू / सांधे यांचा समावेश असलेल्या गर्भाच्या स्ट्रक्चरल दोष शोधण्यासाठी गर्भाची वसंगत सोनोग्राफी करणे आवश्यक आहे. गर्भाच्या अनुवांशक चाचणीद्वारे क्लबफूट पायांच्या संभाव्य अनुवांशक कारण आहे का हे देखील माहीत करून घेणे आवश्यक आहे. त्यांना क्लबफूटसह अनुवांशक वकृती कं वा संरचनात्मक दोष आढळल्यास, याला संझोमक क्लबफूट असे म्हणतात. □□□□□ □□□□□□□□ तज्ञ डॉक्टर ही परिस्थिती ओळखण्यात कुटुंबास मदत करू शकतात .

भवण्यात मुलाची काळजी घेणे अवघड बनवणाऱ्या अनेक वकृतींच्या शक्यता असल्यास, जोडपे गर्भधारणेच्या निरंतरता कं वा संभाव्य समाप्तीबद्दल निर्णय घेण्यासाठी प्रसूतीच्या सहकाऱ्यांच्या मार्गदर्शनासह निर्णय घेऊ शकतात. मी तुम्हाला

पुन्हा आठवण करून देतो की साध्या (इडओपॅथक) क्लबफूटसाठी, आम्ही पालकांना गर्भधारणा थांबवू नका असा सल्ला देतो कारण आम्ही कमीतकमी शल्यक्रिया हस्तक्षेपाने त्यांच्याशी पूर्णपणे उपचार करू शकतो.

प्रश्न ५: आमचे मूल भवण्यात चालू शकेल? तो इतर मुलांप्रमाणेच सर्व क्रियालाप करू शकेल का?

उत्तर: सामान्य क्लबफूट मुलांवर उपचार केल्यानंतर ते इतर मुलांप्रमाणे सामान्य जीवन जगू शकतात. त्यांच्यासाठी वकासाची प्रत्येक पायरी वेळेवर येते. आणि ते प्रत्येक खेळामध्ये सहजपणे सहभागी होऊ शकतात.

प्रश्न ६: बाळाच्या प्रसूतीनंतर ताबडतोब डॉक्टरांना का पाहावे लागेल?

उत्तर: "क्लबफूट" रूग्णांवर लवकर उपचार सुरू केल्यास त्यांचे पाय त्वरेने सरळ होऊ शकतात. क्लबफूटसह जन्मलेल्या मुलाने पहिल्या महिन्यात उपचार सुरू केल्यास पाय चार ते पाच प्लास्टर मध्ये सरळ केले जाऊ शकतात. प्रसूतिनंतर आई बरे झाल्यावर उपचार सुरू

करण्याचा माझा सल्ला नेहमीच असतो. सामान्य प्रसूतीसह जन्मलेल्या अर्भकांनी एका आठवड्यानंतर उपचार सुरू केले पाहिजेत तर सझेरियन द्वारे जन्मलेल्या अर्भकांनी दोन आठवड्यानंतर उपचार सुरू केले पाहिजेत.

क्लबफूटसह बाळंतपण

प्रश्न १: "क्लबफूट" मुळे बाळाचा जन्म कशामुळे होतो?

उत्तर : आतापर्यंत या प्रश्नाचे कोणतेही निश्चित उत्तर सापडलेले नाही. काही संशोधकांसाठी, संशोधनात असे दिसून आले आहे की "क्लबफूट" साठी "अनुवांशक कारणे" जबाबदार आहेत. क्लबफूट हा आई कं वा वडलांच्या घटनेमुळे झालेला आजार नाही.

प्रश्न २: क्लबफूटच्या उपचारानंतर पाय पूर्णपणे सरळ होतात काय? यासाठी काही ऑपरेशन आवश्यक आहे का?

उत्तर: नियमतपणे क्लबफूट मुलांवर प्लास्टर द्वारे पाय सरळ करू शकतात. पोन्सेटी पद्धत वापरून कोणतेही मोठी शस्त्रक्रिया न करता पाय ठीक केले जाऊ शकतात.

प्रश्न ३: पोन्सेटी पद्धत काय आहे?

पोन्सेटी तंत्राने उपचार केलेले क्लबफुट. विकृतीच्या हळूहळू दुरुस्ती दरम्यान प्लास्टर ची स्थिती.

उत्तर: क्लबफूटसह जन्मलेल्या मुलांचे पाय सरळ करण्याची आणि दर आठवड्याला प्लास्टर करण्याची पद्धत पोन्सेटी पद्धत म्हणतात. ही पद्धत अमेरिकेच्या आयोवा येथील डॉ. इग्नासओ पोन्सेटी यांनी वकसत केली आहे. उपचारानंतर पाय सरळ ठेवण्यासाठी एखाद्याला वशष्ट कालावधीसाठी आणि नियमत व्यायामासाठी पायात 'स्प्लिंट' घालावे लागते. तर, 'स्प्लिंटिंग' आणि 'व्यायाम' देखील पोन्सेटी प्रणालीचा भाग आहेत.

प्रश्न ४: क्लबफूट उपचार कधी सुरू करावे?

उत्तर: क्लबफूटवर शक्य तितक्या लवकर उपचार सुरू करण्याचा सल्ला दिला जातो. सामान्य प्रसूतीसह जन्मलेल्या मलाचा जन्म

जन्माच्या एका आठवड्यात केला जाणे आवश्यक आहे तर सझेरियन द्वारे जन्मलेल्या मुलास जन्माच्या दोन आठवड्यांतच उपचार करणे आवश्यक आहे. जर पहिल्या महिन्यात क्लबफूटसह जन्मलेल्या मुलांवर उपचार केले गेले तर पाय लवकर सरळ होऊ शकतात. उपचार वलंब झाल्यामुळे मुलाचे पाय सरळ करण्यासाठी अधिक प्लास्टर आवश्यक आहे. जेव्हा मुलं हे ६ महिन्यापेक्षा मोठे असते तेव्हा त्याला सामान्य भूल देऊन प्लास्टर करावे लागते. म्हणूनच, क्लबफूट उपचार जितक्या लवकर सुरू केले जातील, पाय सरळ करणे जलद आणि सोपे आहे.

प्रश्न ५: मुलाला प्लास्टर दिल्यामुळे पायात वेदना होतं काय?

उत्तर: मुलाचे पाय सहज खेचता येतात तेव्हा त्याच स्थितीत प्लास्टर दिले जाते. प्लास्टर लावताना मुलाच्या पायांच्या मऊ त्वचा आणि स्नायूंची काळजी घेतली जाते. म्हणूनच, "पोन्सेट्टी मेथड" सह प्लास्टर दिल्यास मुलाच्या पायात वेदना होत नाहीत आणि हळूहळू मुलाचा पाय सरळ होतो.

प्रश्न ६: पोन्सेटी प्लास्टर पद्धतीत अंदाजे कती वेळ लागतो?

उत्तर: सहसा ४ कं वा ५ प्लास्टर आवश्यक असते. यापैकी प्रत्येक प्लास्टर एका आठवड्याच्या अंतराने लावला जातो. पाय सरळ होणाऱ्या मार्गावर असतांना टाचीच्या च्या मागील एक स्नायु छोट्या ऑपरेशन द्वारे ढीली केले जाते तेव्हा लागणारे प्लास्टर हे ३ आठवडे साथी असते. अशा प्रकारे, जर एखाद्या मुलास ५ प्लास्टरची आवश्यकता असेल तर दोन महिन्यांत त्याचा पाय पूर्णपणे सरळ होईल. जर एखाद्या मुलावर उपचार दोन आठवड्यांच्या आत उपचार सुरू झाले तर केवळ ८०% मुलांना चार प्लास्टरची आवश्यकता असते आणि म्हणूनच १.५ महिन्यांत प्लास्टर उपचार पूर्ण केले जातात. त्यानंतर त्यांना स्प्लिंट परिधान केले जातात.

प्रश्न ७: बाळाला प्लास्टर लावण्यासाठी भूली चे औषध देणे गरजेचे आहे का?

उत्तर: नाही, पोन्सेटी पद्धतीने दिलेल्या प्लास्टरमध्ये मुलाला जागृत स्थितीत दिले जाते. बाळाचे पाय सहसा खेचले जातात, वेदना होत नाही. म्हणून, त्याला भूल देण्याची आवश्यकता नाही. अंतिम

प्लास्टरच्या वेळी कं वा टिनोटॉमी करायची असेल तेव्हा टाची च्या मागील एक स्नायु मध्ये ०.५ cm स्थानिक भूल दिली जाते. आण टिनोटॉमीची प्रक्रिया केली जाते. अशाप्रकारे पोन्सेटी पद्धतीत नवजात शशुंना संपूर्ण भूल कं वा भूल देण्याची आवश्यकता नाही.

प्रश्न ८: ही वकृति आजन्म असते का?

पोटरीच्या आकारात थोडासा फरक क्लबफूटच्या पेशंटमध्ये दिसू शकतो ज्याचा 15 वर्षांपूर्वी उपचार केला गेला होता.

उत्तर: क्लबफूट असलेल्या बाळा वर वेळेवर उपचार केले गेले तर उपचार संपल्यास मुलांचे पाय पूर्णपणे सामान्य होतात. ही मुले इतर मुलांप्रमाणेच क्रीडा उपक्रमातही भाग घेऊ शकतात. त्यांना चालणे, खेळणे कं वा धावणे यात कोणतीही अडचण नाही. ज्या मुलांना क्लबफूटची समस्या फक्त एकाच पायामध्ये असते, त्यांचे तळ पाय

हे सामान्य पायांपेक्षा लहान असतात. या मुलांच्या पायांच्या लांबी आणि रुंदीमध्ये नेहमीचे फरक असूनही, त्यांना भवण्यातील कोणत्याही शस्त्रक्रियेची आवश्यकता नाही. कधीकधी त्यांच्या दोन पायांच्या बूटांच्या आकारात फरक असतो. याव्यतिरिक्त, पोन्सेटी पद्धतीने क्लबफूटच्या उपचारानंतर मुलांच्या पाया मध्ये कोणती हे वकृती राहत नाही.

प्रश्न ९ : आमच्या मुलाला भवण्यात आणखी ऑपरेशनची आवश्यकता असू शकते?

उत्तर: पोन्सेटी पद्धतीने पायात यशस्वी होण्याचे प्रमाण सुमारे ९० ते ९५ % आहे. कालांतराने त्यांचे पाय पुन्हा आतल्या बाजूने सरकण्यास लागल्यास ४ ते ५ % टक्के मुलांचे प्लास्ट्रिंग कं वा चांगले व्यायाम करून पुन्हा सरळ केले जाऊ शकते. ४ ते ५ % मुलांमध्ये कधी कधी टीबिअलस एंटीरियर टेंडन हे अतिशक्तीशाली असल्याने मुले त्यांचे पाय आतल्या बाजूला येतात. ऑर्थोकिड्सवर उपचार केलेल्या 2,000 हून अधिक मुलांपैकी ६ ते ७ टक्के मुलांमध्ये टीबिअलस एंटीरियर टेंडन ट्रान्सफर

ऑपरेशन आवश्यक आहे. ९० ते ९५% मुलांमध्ये पॉसेट्टी पद्धतीने उपचार केल्यावर इतर कोणत्याही ऑपरेशनची आवश्यकता नसते.

प्रश्न १०: मुलाच्या जन्मानंतर नवजात मुलामध्ये प्लास्टर चा उपचार होऊ शकतो का?

उत्तर: आधी सांगतल्याप्रमाणे , आपण जितके जलद मुलाच्या पंज्यावर उपचार करण्यास सुरुवात करतो तितके त्यांचे पाय सरळ होतात . नवजात पायांच्या हाडांमध्ये लक्षणीय चपळता असते. जर त्यांचे स्नायू सुरुवातीपासूनच प्लास्टरने सरळ केले गेले असतील तर ते त्वरीत आकार बदलतील. मूल जसजसे मोठे होते तसतसे त्यांची हाडे आण स्नायू ताठ आण वकृत होतात. ज्यास उपचारांसाठी अधिक प्लास्टर आवश्यक आहे. आधी सांगतल्याप्रमाणे , जेव्हा मूल ६ महिन्यांपेक्षा जास्त वयात असते तेव्हा भूल देण्यानंतर मुलास प्लास्टर करावे लागते. जर क्लबफूटकडे अधिक दुर्लक्ष केले गेले आण मुलाचे वय 1 वर्षांपेक्षा जास्त असेल तर काहीवेळा त्यांना मोठ्या शस्त्रक्रियांची आवश्यकता भासू शकते. पॉन्सेटी प्लास्टर पद्धतीने उपचार करण्यासाठी मुलांचे पाय अधिक घट्ट, लवचक

पाय असणे आवश्यक आहे तर शस्त्रक्रियेद्वारे उपचार घेतलेल्या मुलांचा काळानुसार ताठरपणा होतो आणि पाय दुखण्याची भीती देखील असते. म्हणूनच, क्लबफूटसह त्वरित उपचार करणे गरजेचे असते .

**“EARLIER THE PRESENTATION
EARLIER THE CORRECTION”.**

प्रश्न ११ : जर पहिले मूल 'क्लबफूट' असेल तर दुसऱ्या मुलाचेही 'क्लबफूट' असण्याची शक्यता कती आहे?

उत्तर ११ : एका संशोधनानुसार, 'क्लबफूट' सह दुसऱ्या मुलाचा जन्म होण्याची शक्यता १५ टक्के आहे. तथापि, दुसऱ्या मुलामध्ये 'क्लबफूट'ची तीव्रता पहिल्या मुलासारखीच नसते.

3

पोन्सेट्टी पद्धतीने प्लास्टर उपचार :

प्रश्न १: गुडघ्याखाली प्लास्टर का लागू केला जाऊ शकत नाही?

उत्तर: जेव्हा प्लास्टर गुडघ्याच्या खालून लागू केले जाते तेव्हा हे प्लास्टर सतत पायाच्या हालचालीने घसरून निघून जाण्याची भीती असते. याव्यतिरिक्त, पॉन्सेट्टी पद्धतीमध्ये उपचारादरम्यान बोटांच्या बाहेरील बाजूस वळण समावष्ट आहे. यासाठीबोटांची स्थिती टिकवून ठेवण्यासाठी गुडघ्याच्या वरच्या भागावर प्लास्टरिंग करणे आवश्यक आहे. गुडघ्याखालील प्लास्टरिंग करताना मुले प्लास्टर सोबत पाय आतल्या बाजूने फरवतात . आण आवश्यकतेनुसार पाय सरळ केले जाऊ शकत नाहीत.

प्रश्न २: प्लास्टर दिल्यानंतर मुलाची काळजी घेण्यासाठी आपल्याला काय करावे लागेल?

उत्तर: प्लास्टर दिल्यानंतर मुलाला सतत डायपर घालणे आवश्यक आहे. डायपर घालण्यामागील मुख्य कारण म्हणजे प्लास्टर वरचा भाग लघवीने ओला न होऊ देणे. कधीकधी जेव्हा लघवी प्लास्टरमध्ये प्रवेश करते तेव्हा बाळाच्या पृष्ठ भाग जवळील त्वचा लाल होते कारण ती एक आम्ल पदार्थ आहे. हे होण्यापासून रोखण्यासाठी बाळाला सतत डायपर देणे आवश्यक आहे. त्याच वेळी, पालकांना डायपर ची काळजी घेण्यास शकवले जाते जेणेकरून डायपर चा त्रास होणार नाही. यासंबंधी माहिती तुम्हाला प्लास्टरच्या उपचार दरम्यान ऑर्थोक्ड्स क्लिनिकच्या परिचारिकांकडून दिली जाईल आणि डायपर केअरबद्दल आपल्याला माहिती दिली जाईल. तसेच प्लास्टर दिल्यानंतर मुलाच्या बोटाच्या हालचालींचे निरीक्षण करणे देखील आवश्यक आहे. मुलाची बोटं सूजलेली नाहीत, बोटानी तपकरी रंगाचे न होऊ, हे वेळोवेळी तपासले पाहिजे.

या नवजात मुलाला जन्माच्या 8 तासांनंतर प्रथम सुधारात्मक प्लास्टर दिले गेले. जर आपण लवकर उपचार सुरू केले तर पाय लवकर बरे होऊ

प्रश्न 3: प्लास्टर कसे काढले जाते? आम्हाला प्लास्टर घरातून काढून आणण्याची गरज आहे का?

उत्तर: प्लास्टर घरातून काढून आणण्याची गरज नाही. जर रुग्णालयात येण्यापूर्वी प्लास्टर काढून टाकला असेल तर बाळाचा पाय पुन्हा आतल्या बाजूस येऊ शकतो. ज्या दिवशी मुलाला दुसऱ्या प्लास्टरची आवश्यकता असेल, त्या मुलाला सकाळी दहा मनिटे प्लास्टर गरम पाण्यात बुडवून घ्या. यासाठी, बाळाचे पाय कोमट पाण्याच्या टबमध्ये ठेवले जातात आणि त्याच दिवशी मुलास आंधोळ केली जाते. नंतर बाळाच्या प्लास्टर भोवती एक ओले कापड गुंडाळले जाते जेणेकरून आपण रुग्णालयात पोहोचेपर्यंत प्लास्टर खूप सैल होईल आणि आम्ही त्यास रुग्णालयात सहजपणे काढू शकतो.

प्रश्न ४: प्लास्टरचा बाळाच्या त्वचेवर काही परिणाम होतो का?

उत्तर: नाही, प्लास्टर लावण्यापूर्वी, अगदी मऊ म्हणजे एक सॉफ्टरोल बाळाच्या पायांवर गुंडाळली जाते आणि प्लास्टर खूप काळजीपूर्वक लावला जातो जेणेकरून त्वचेवर कंवा खाली

असलेल्या हाडांवर कोणताही दबाव येत नाही. प्लास्टर मधून पाय बाहेर आल्यानंतर, त्वचा पूर्णपणे सामान्य होते, म्हणून त्याबद्दल काळजी करण्याची आवश्यकता नाही.

प्रश्न ५: प्लास्टर मुलाचे पाय पातळ करते का?

उत्तर: जेव्हा मूल प्लास्टरच्या आत असते तेव्हा पायांची स्नायूंची हालचाल सहसा कमी होते आणि प्रथम बाळाचे पाय पातळ वाटतात. परंतु प्लास्टर बाहेर आल्यानंतर, पायांची सतत हालचाल होत राहते त्यामुळे पायाची पूर्ववत आकार येण्यास मदत होते. जेव्हा अशा थोड्या काळासाठी प्लास्टर लावला जातो तेव्हा मुलाच्या स्नायूंमध्ये कोणतीही कमकुवतपणा येत नसतो.

प्रश्न ६: प्लास्टरचे वजन कंवा पाय हलवण्यापासून चडचडे पणामुळे एखादा मुलगा सतत रडू शकतो का?

उत्तर: नवजात बाळाला रडण्याची अनेक कारणे असू शकतात. परंतु प्लास्टरचे वजन कं वा पाय हालचाल नसल्यामुळे तो रडत नाही.

प्रश्न ७ प्लास्टरसाठी कोणती सामग्री वापरली जाते?

उत्तर: प्लास्टर मुख्यतः 'प्लास्टर ऑफ पॅरिस' पासून बनलेला असतो. त्याला सहज आकार देऊ शकतात आणि काढणे देखील सोपे आहे. कृत्रिम प्लास्टर साहित्य देखील वापरले जाऊ शकते.

प्रश्न ८ : एखाद्या मुलाच्या एका पायामध्ये क्लबफूटची समस्या असल्यास, दीर्घकाळापर्यंत त्याच्या पायाच्या आकारात काही फरक आढळतो का ?

उत्तर: जेव्हा मुलाच्या एका पायात क्लबफूट असतो, तेव्हा त्या मुलामध्ये, तळ पायांच्या स्नायू पेशींची संख्या कमी असते. या कारणास्तव, त्यांच्या पायाचा घेर आणि पंजाच्या आकारात सामान्य

फरक असू शकतो. कधीकधी मूल मोठे झाल्यावर दोन्ही पायांच्या शूजांच्या आकारात फरक असतो. परंतु या फरकामुळे मुलाच्या हालचाली कं वा खेळाच्या क्रियाकलापांमध्ये कोणताही बदल होत नाही. कधीकधी मुलांच्या दोन्ही पायांमध्ये क्लबफूट असतो परंतु जर एका पायातील क्लबफूट अधिक तीव्र असेल तर तो पाय दुसऱ्या पायापेक्षा छोटा असू शकतो. परंतु आकारातील फरकामुळे मुलांना काम करण्यास कोणतीही अडचण येत नाही.

4

टिनोटॉमी करुन पोंसेट्टी पद्धतीचा शेवट

प्रश्न १ :: टिनोटॉमी म्हणजे काय?

उत्तर: क्लबफूट मुलांमध्ये, टाचच्या मागील बाजूस टेंडन अकलस नावाचा स्नायु असतो. ही स्नायू लहान असल्याने मुलाची टाच उंच राहते. म्हणूनच, सुमारे ९०% मुलांमध्ये, प्रारंभक प्लास्टर पूर्ण झाल्यानंतर, या घट्ट स्नायूला छोट्या शास्त्रक्रयाद्वारे शथील करावे लागते आणि या स्नायूला आराम देण्याच्या प्रक्रियेस टिनोटॉमी म्हणतात.

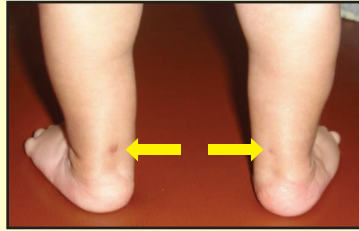
प्रश्न २: कती मुलांना टिनोटॉमीची आवश्यकता असते?

उत्तर: ऑर्थोक्ड्स क्लिनिकमध्ये २,००० हून अधिक मुलांवर उपचार केले गेले, आम्हाला आढळले की अंदाजे ८० % मुलांना टिनोटॉमीची आवश्यकता असते. २० % मुलांमध्ये, जेव्हा ५ ते ६ प्लास्टर नंतर पंज्या १५ डگری पर्यंत वाढवता येतात तेव्हा टिनोटॉमीची आवश्यकता नसते. आम्हाला असेही संशोधनातून कळले आहे की जन्मानंतर

पहिल्या आठवड्यात ज्या मुलांवर उपचार केले जातात त्यांना टिनोटोमीची कमी गरज असते. जेव्हा मुले आपल्याकडे १ कं वा २ महिन्यांनंतर पहिल्यांदा उपचारासाठी येतात तेव्हा एडीच्या मागे स्नायू खूप घट्ट असतात.

प्रश्न 3: टिनोटॉमी कशी केली जाते?

टेनोटोमी स्कार

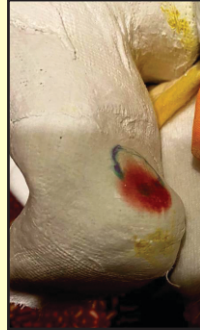
उत्तर: टिनोटोमी प्रक्रिया करण्यासाठी संपूर्ण भूल ची आवश्यकता नाही. टाचेच्या ते १.५ सेमी वर ०.५ म.ली. इंजेक्शन द्वारे स्थानिक भूल दिली जाते. एखाद्या मुलाला लसीकरण केल्याप्रमाणेच हे इंजेक्शन दिले जाते. असे केल्याने, मुलांना वेदना होण्याची शक्यता नसते, ज्यानंतर शरा फारच लहान ब्लेड नी सैल केली जाते. हे इतके लहान जखमेचे असते की तिथे टाके घेण्याची गरज नसते. टिनोटॉमीनंतर, प्लास्टर पूर्वीप्रमाणे गुडघाच्या वर लावले जाते आणि प्लास्टरचा कालावधी ३ आठवड्यांचा आहे. ३

आठवड्यांनंतर प्लास्टर काढून टाकला जातो आणि मुलाला स्प्लिन्ट दिली जाते.

प्रश्न ४: जर ही शर शथल झाली तर ती स्नायू कमकुवत होते?

उत्तर: नाही, जेव्हा ही शर शथील होतात तेव्हा ही शर ६ आठवड्यांत लांब होते आणि त्याची आवश्यक ती रचना पुन्हा मळते. टिनोटॉमीनंतर टाचीच्या मागचे स्नायूंच्या सामर्थ्यात कोणताही बदल झाला नाही आणि हे ववध संशोधनातून सद्ध झाले आहे.

प्रश्न ५: टिनोटोमी नंतर पालकांनी घरी कोणती काळजी घ्यावी?

कधीकधी टेनोटोमीनंतर टाचच्या अगदी वरच्या बाजूला लहान रक्ताचा डाग दिसतो.

उत्तर: सामान्यतः पोस्ट-टिनोटॉमी काळजी मागील प्लास्टर प्रमाणेच असावी. होय, कधीकधी टाचीच्या मागे प्लास्टरवर

सामान्य रक्ताचा डाग दिसू शकतो. डाग कं चत मोठा झाल्यास त्याच्या भोवती बॉल-पेनने वर्तुळ काढावे. आण आपण दर तासाने हे पहावे. जर हे सतत वाढत असेल तर आपल्या डॉक्टरांना सांगावे. बहुतेक प्रकरणांमध्ये जेव्हा जेव्हा या मार्गाने रक्ताचा डाग येतो तेव्हा तो थोड्या काळ नी थांबतो आण काळजी करण्याची आवश्यकता नसते.

प्रश्न ६ : मुलाला टिनोटॉमीनंतर वेदना होत आहे कं वा एंटीबायोटिक्स कं वा वेदना कमी करण्यासाठी औषधे देण्याची आवश्यकता आहे काय?

उत्तर: टिनोटॉमीपूर्वी स्थानिक भूल देण्यामुळे मुलास कोणतीही वेदना जाणवत नाही. ऑर्थोक्ड्स क्लिनिक रूग्णांमध्ये टिनोटॉमी ऑपरेशननंतर आम्हाला कोणत्याही प्रकारचे एंटीबायोटिक्स कं वा वेदनादायक कमी करण्यासाठी औषधी ची आवश्यकता नाही.

5

क्लबफूट स्प्लिंटिंग

प्रश्न १: पोन्सेट्टी पद्धतीने पाय सरळ केल्यावर स्प्लिन्ट ची गरज का असते ?

उत्तर: आधी सांगतल्याप्रमाणे , क्लबफूट ही एक अनुवांशक समस्या आहे. तर या मुलांमध्ये अनुवांशक स्मृती असते. अनुवांशक स्मृतीवर अवलंबून, बाळाचे पंजे पुन्हा आतल्या बाजुस वळण्यास सुरवात होते. स्प्लिन्ट्स परिधान केल्यामुळे बाळाचे पाय बऱ्याच काळ चांगल्या स्थितीत राहतात. आणि काही काळानंतर, ती अनुवांशक स्मृती थांबते. म्हणून स्प्लिन्ट घालणे फार महत्वाचे आहे. बऱ्याच संशोधन कागदपत्रांनुसार, क्लबफूट वकृती, ज्याला आपण

'क्लबफूट पुनरावृत्ती' म्हणतो, क्लबफूटच्या उपचारानंतर स्प्लिंट्स न घालणाऱ्या ५० ते ६० % मुलांमध्ये पुन्हा आढळून येते .

प्रश्न २: क्लबफूट स्प्लिंट म्हणजे काय कं वा ते कसे असतात ?

उत्तर: क्लबफूट स्प्लिंटमध्ये दोन शूज आहेत. दोन शूज एका निश्चित कोनात धरली जातात आणि बारसह एकत्र जोडल्या जातात. या बारचा उद्देश बाळाच्या पंजेचा कोन सतत स्थिर स्थितीत ठेवणे हा आहे. काही मुलांमध्ये फक्त एकाच बाजूला क्लबफूट वकृती असते, परंतु दोन्ही पायांवर स्प्लिंट्स आवश्यक असतात. याचे कारण असे आहे की जर आपण एका पायातच स्प्लिंट घातले तर आपण पंजाचा आवश्यक कोन राखण्यास सक्षम राहणार नाही.

प्रश्न ३: मुले वेगवेगळ्या पायामधे स्प्लिंट घालू शकतात?

उत्तर: वर नमूद केल्याप्रमाणे, जर फक्त एक पाया मधे स्प्लिंटने परिधान केला असेल तर आवश्यक पंजामधे हवा असणारा कोन राखू शकत नाही. आयवा युनिव्हर्सिटीमध्ये झालेल्या संशोधनानुसार, जी

मुले फक्त एकाच पायामधे घुडग्याच्या वर स्प्लिंट घालतात त्या मुलान मध्ये पुनरावृत्ती होण्याचे ५०% शक्यता असतात . त्यामुळे एका पायात कव्हा दोन्ही पायात वकृती असो स्प्लिंट घालणे हे अनिवार्य आहे

प्रश्न ४: स्प्लिंटला कती तास घालावे लागतात?

उत्तर: प्लास्टर काढून टाकल्यानंतर पहिल्या ३ महिन्यासाठी २४तास सतत परिधान करावे लागते. मुलाला खायला, आंघोळ घालणे आणि व्यायाम केल्याच्या वेळी स्प्लिंट काढणे आवश्यक आहे. उर्वरित वेळ आपणास स्प्लिंट घालावे लागेल. नंतर स्प्लिंट घालण्याची वेळ हळूहळू कमी केली जाते. त्यानंतर दर २ महिन्यांनी २-३ तास स्प्लिंट न घालण्याची मुभा मळते . जेव्हा मुल एक वर्षाचा असेल तेव्हा दिवसा आणि रात्री झोपतो तेव्हा स्प्लिंटस घातले जावेत. आणि १५ महिन्यानंतर फक्त रात्री झोपताना स्प्लिंट घालावे लागेल. संशोधनात असे दिसून आले आहे की जर एखाद्या मुलास ४ वर्षासाठी नियम म्हणून रात्र स्प्लिंट दिले गेले तर पुनरावृत्ती चे संभावना हि ५% पेक्षा देखील कमी असते . ४

वर्षानंतर पुनरावृत्ती होणे हे फार दुर्मळ आहे म्हणून वयाच्या ४ वर्ष पर्यंत स्प्लिंट घालणे अनिवार्य केले आहे

प्रश्न ५: स्प्लिंट घालताना पालकांनी कोणती खबरदारी घ्यावी?

उत्तर: ऑर्थोक्डिसमध्ये तुम्हाला सांगतल्याप्रमाणे , स्प्लिंट घालताना सर्वात महत्वाची गोष्ट म्हणजे मुलाची टाच स्प्लिंट शूजमध्ये अगदी फट असावी. त्यासाठी स्प्लिंटच्या आत एक छोटी गोलाकार वंडो आहे. तेथून आपण मुलाची टाच व्यवस्थित बसली आहे की नाही ते पहावे. पाहिले गोष्ट म्हणजे मध्यम पट्टा बांधणे,वरच्या आण खालच्या पट्ट्या हलक्या पद्धतीने बांधल्या पाहिजेत. पट्ट्या त्वचेवर फार घट्ट नसाव्यात . पातळ सूती मोजे घालून स्प्लिंट घालावे.

प्रश्न ६: स्प्लिंट लहान आहे हे पालकांना कसे कळेल?

स्प्लिंट लहान असल्याचे दर्शविणारी चिन्हे

A. त्वचेवर पट्टी

B. दोन फूट अंतर खांद्याच्या
रुंदीपेक्षा लहान आहे.

C. बोटे स्पिलन्ट मधून बाहेर पडतात.

उत्तर: स्प्लिंट लहान होण्याची 2-3 चन्हे आहेत. प्रथम, जेव्हा मुलाचे पाय शूज मधून बाहेर येऊ लागतात तेव्हा हे समजले पाहिजे की स्प्लिंट लहान होत आहे. आणखी एक गोष्ट अशी आहे की जेव्हा स्प्लिंट बेल्ट मुळे त्वचेवर पुरळ होते तेव्हा हे देखील दर्शवते की बाळाच्या पंजाचा आकार वाढला आहे. तीन, स्प्लिंटमध्ये दोन्ही पायांमधील अंतर मुलाच्या खांद्यांमधील अंतरापेक्षा १ इंच रुंद असले पाहिजे. जेव्हा हे अंतर कमी होते, मुल अस्वस्थ होते कारण पाय लघवीच्या ठिकाणी अगदी जवळ येतात. म्हणून पालकांनी या ३ गोष्टींची काळजी घ्यावी.

प्रश्न ७: जर मुलाने स्प्लिंट परिधान केल्यावर रडने सुरु केले आणि स्प्लिंट काढून टाकण्याचा आग्रह धरला तर काय करावे?

उत्तर: डॉक्टरांनी सांगतलेल्या वेळी बाळाचे स्प्लिंट घालणे फार महत्वाचे आहे. मुलाला स्प्लिंट घालायला आवडत नाही याची दोन मुख्य कारणे आहेत. एक म्हणजे जर मुलाच्या पायाचे स्प्लिंट लहान असेल आणि दुसरे म्हणजे जर क्लबफूटची पुनरावृत्ती होण्यास सुरुवात होणे. अशा परिस्थितीत आपण ताबडतोब डॉक्टरांचा सल्ला घेऊ शकता आणि जर स्प्लिंट लहान असेल तर ते बदलावे. आणि जर वक्रता वाढत असेल तर ती अधिक व्यायाम आणि री-प्लास्टरने सरळ केली पाहिजे. स्प्लिंट असलेल्या मुलास न आवडणे हा एक प्रश्न आहे ज्यास त्वरित उपचारांची आवश्यकता आहे. नियमतपणे स्प्लिंट न घालणाऱ्या बहुतेक मुलांमध्ये वक्रता पुनरावृत्ती होते.

प्रश्न ८: नवीन स्प्लिंट कती वेळा करावी लागेल?

उत्तर: मुलाच्या आयुष्याच्या पहिल्या दीड वर्षात त्यांचा विकास खूप वेगाने होतो. पहिल्या आणि दीड वर्षात दर चार कं वा पाच महिन्यांत स्प्लिंट बदलले जावे. त्यानंतर प्रत्येक सहा महिन्यांनी स्प्लिंट बदलावे लागते. अशा प्रकारे, जसजसे मूल मोठे होत जाते तसतसा त्यांना नवन स्प्लिंट ची गरज कमी होत जाते.

प्रश्न ९: स्प्लिंट घालण्याचे अनुपालन कसे वाढवायचे? कं वा नापसंती कमी कशी करावी?

उत्तर: कधीकधी मुलाला स्प्लिंट घालणे आवडत नाही, जरी मुलाचे स्प्लिंट योग्य आकाराचे असेल कं वा पंजा चांगले असेल तरीही. या नापसंतीवर मात करण्यासाठी भन्न पालकांचे वेगवेगळे उपाय आहेत. काही पालक मुलाला बराच काळ स्प्लिंट घालतात आणि मुल आज्ञा पाळत असतील तर मुलास ते बक्षीस देतात. काही पालक त्यांच्या मुलाच्या आवडीच्या खेळण्यासोबत स्प्लिंट बांधून मुलाना घालण्यास तयार करतात. सर्वात महत्वाची गोष्ट अशी आहे की जेव्हा जेव्हा मुल पहिल्यांदाच स्प्लिंट घालण्यास प्राधान्य देईल तेव्हा त्याचे कारण जाणून घ्यावे. स्प्लिंट न घालण्याचे कारण त्वरित शोधून त्यांचे योग्य ते निवारण लावावे लगेत.

प्रश्न १० : जर पहिल्या वर्षाच्या दरम्यान स्प्लिंट इतक्या दीर्घ काळासाठी घातला गेला असेल तर मुलाच्या विकासात्मक चरणात म्हणजे मोटर माईलस्टोन मध्ये वलंब होतो का?

उत्तर: नाही, ऑर्थोक्ड्समध्ये उपचार केलेल्या मुलांमध्ये, आपण पाहिले आहे की मुलांच्या वकासाचे चरण इतर मुलांप्रमाणेच येत आहेत. एका केस मध्ये जुळे जन्म आलेले मुला मध्ये ज्या मुलास क्लबफूट होते तो त्याच्या दुसऱ्या जुळ्या भावण्डापासून लवकर चाल्याला शकला . ज्या मुलान मधील स्नायु अधिक शथल असतात तसेच ज्याना जन्मजात कही वकार असतो ती मुले थोडी उशरा चालतात. भारतीय मुल ९-१८ महिन्यांमध्ये चालण्यास सुरवात करता. आण ऑर्थोक्ड्स मधील मुले सुद्धा याला अपवाद नाही.

प्रश्न ११ : मुलाने स्वतःच स्प्लिंट उघडल्यास पालकांनी काय करावे?

उत्तर: जेव्हा मूल २ वर्षांपेक्षा जास्त वयाचे होतात तेव्हा काही स्मार्ट मुले स्प्लिंट कशी काढायची हे स्वतःहून शकतात . यासाठी आम्ही दुहेरी वेल्क्रो स्ट्रॅप सुचवतो . जेणेकरून मुलाने एक पट्टा उघडला परंतु दुसरे बेल्ट बहुतेक वेळा उघडता येत नाही. काही मुलांमध्ये आम्ही पट्ट्याच्या काठावर एक बटन देखील ठेवतो जेणेकरून मुलाला बटण उघडता येणार नाही.

प्रश्न १२ : आम्ही वयध नवीन स्प्लिंट डझाइनबद्दल माहिती केली आहे. ते ऑर्थोकड्स मधील स्प्लिन्ट पेक्षा वेगळे आहेत का ?

उत्तर: क्लबफूटच्या उपचारात, स्प्लिंटच्या डझाइनपेक्षा मुलाचे स्प्लिंट परिधान करण्याची अनुपालनता लक्षात घेणे अधिक महत्वाचे आहे. आजकाल, काही स्प्लिन्ट मध्ये मुलाना रांगता यावे यासाठी स्प्लिन्ट मध्ये अधिक जोड (Available) लावावे लागता. यामुळे स्प्लिन्ट ची गुणवत्ता कमी होते आणि स्प्लिन्ट ज्या कामासाठी उपयोगात आणले जाते ते उद्दिष्ट पूर्ण होत नाही. त्यामुळे स्प्लिंट ची अतिरिक्त देखभाल देखील वाढते . ऑर्थोकड्स क्लिनिकने तयार केलेले स्प्लिंट परिधान करून परत आलेल्या क्लबफूट वकृतीचे प्रमाण जगातील कोठेही नोंदवलेल्या टक्केवारीपेक्षा समान किंवा त्यापेक्षा कमी आहे. म्हणून आम्ही गेल्या 15 वर्षांपासून या प्रकारचे स्प्लिंट वापरत आहोत. होय, जर मुलाला ऑर्थोकड्स स्प्लिंटचे डझाइन आवडले नाही तर आम्ही आणखी एक स्प्लिंट वापरून पाहत आहोत. परंतु वर नमूद केल्याप्रमाणे, मुलाला स्प्लिंट डझाइन करण्यापेक्षा सतत स्प्लिंट घालणे अधिक महत्वाचे आहे.

प्रश्न १३ : आम्ही आमच्या मुलांना त्यांच्या पायावर दागदागने कं वा काळा धागा देऊ शकतो का?

प्लास्टर चालू असताना मुलाने दागिने किंवा धागा घालू नये.

उत्तर: आपण दिवसा मुलांच्या पायांवर दागदागने घालू शकता परंतु जेव्हा जेव्हा तुम्ही स्प्लिंट लावणार तेव्हा तुम्ही पायात हे धागे कं वा साखळी कं वा दागने घालू नयेत, पुष्कळदा घोट्याच्या वरच्या भागावर स्प्लिंट घातल्यानंतर हे तार खूप दबाव निर्माण करतात आणि पायात कमी रक्ताभसरण होण्याचा धोका असतो, म्हणून जेव्हा जेव्हा आपण बाळावर स्प्लिंट्स घालता तेव्हा पायांवर इतर कोणतेही तार कं वा दागने घालू नका.

6

क्लबफूट उपचारानंतर व्यायाम

प्रश्न १: क्लबफूट उपचारानंतर कती प्रमाणात व्यायाम करण्याची गरज असते?

उत्तर: आपल्या मुलाने ऑर्थोक्ड्स क्लिनिकमध्ये उपचार पूर्ण केल्यावर, डॉक्टर कं वा त्यांचे सहाय्यक आपल्याला पायाच्या पंजाचे व्यायाम करण्याबद्दल सूचित करतील. आपल्याला याबद्दल व्हिडओ देखील देण्यात येईल. हा व्यायाम केल्याने मुलाचे पाय लवचक राहतील अण पुन्हा क्लबफूट होण्याचे प्रमाण देखील कमी राहणार . नियमित व्यायाम करणाऱ्या पालकांना प ुनरावृत्ती होण्याचे संकेत लवकर समजतात आण ते ताबडतोब डॉक्टरांकडून मदत घेऊ शकतात. हा व्यायाम दिवसातून पाच वेळा केला पाहिजे. मुख्यतः आम्ही आईला प्रत्येक जेवणापूर्वी ही प्रथा करण्यास सांगत आहोत.

प्रश्न २: मुलाने रडल्यास कं वा व्यायामादरम्यान मुलास व्यायाम करण्यास परवानगी न दिल्यास पालकांनी काय करावे?

उत्तर: मुले अनेकदा व्यायामादरम्यान नापसंदी व्यक्त करतात . कधीकधी ते मुलाला मोबाइल कं वा टेलिव्हिजन पाहू देतात आणि मुलाचे लक्ष वचलत करतात जेणेकरून मूल सहज व्यायाम करू शकेल . कधीकधी ते त्यांच्या मुलांना त्यांच्या आवडत्या खेळने सोबत खेळू देतात . काही माता मुलास कथा सांगतात आणि त्याच वेळी व्यायाम करतात . काही पालक मुले झोपली असताना व्यायाम करून घेतात . अशाप्रकारे, व्यायाम आणि नियमित व्यायामाबद्दल आपल्या मुलाचा पसंदी कायम ठेवण्यासाठी पालकांना वेगवेगळे मार्ग शोधावे लागतील . कधी कधी व्यायाम करत असताना स्नायु अतिरिक्त ताणले जातात त्यामुळे बाळ चे रडणे हे व्यायामादरम्यान सुरुच राहते . अशावेळेस आपण व्यायाम १-२ दिवस थांबवू शकतो

प्रश्न ३ जर लसीकरण ची तारीख मुलाच्या प्लास्टर करण्याच्या दिवससोबत येत असणार तर काय करावे ?

उत्तर: सामान्यतः पहलें लस हें जन्म झाल्याच्या एका आठवड्यातच देले जाते. २ री लस ही ६-८ आठवड्याच्या आंतरवर दिल जाते. क्लबफूट उपचार हें पहिल्या २ आठवड्यातच सुरु केला जातो. तर आपण बालरोगतज्ञ यांचा सल्ला घेऊन लस १-२ आठवड्यासाठी पुढे ढकलू शकतो. कारण क्लबफूट चे प्लास्टर हें मांडी च्या वर पर्यन्त लावावे लागते आण त्यामुळे लस देणे अवघड होते.

क्लबफूट उपचारांमध्ये वकृ तींची पुनरावृत्ती

प्रश्न १ : क्लबफूट उपचारांमध्ये पुनरावृत्ती म्हणजे काय?

उत्तर : आधी सांगतल्याप्रमाणे , क्लबफूट ही एक अनुवांशक समस्या आहे. काही मुलांना या आजाराबद्दल अनुवांशक स्मृती खूप जास्त असते. म्हणून, काही काळ सरळ राहिलेले पाय पुन्हा आतल्या बाजुने वळण्यास सुरवात होते आणि टाची च्या मागील स्नायु पुन्हा जटिल होण्यास सुरवात होते आणि टाच वरच्या बाजुने जाण्यास सुरवात होते . याला क्लबफूट पुनरावृत्ती म्हणतात.

प्रश्न २ : "क्लबफूट" वकृ तपणाचे मुख्य कारण काय आहे?

उत्तर: स्प्लिंट घालण्यात अनियमितता आणि नियमित व्यायामाचा अभाव ही "पुनरावृत्ती" ही दोन मुख्य कारणे आहेत. अनेक पालक चालण्याच्या एका वर्षांनंतर व्यायामाकडे दुर्लक्ष करतात. लक्षात ठेवा, शशु चे चालणे म्हणजे क्लबफूट उपचार पूर्ण झाला असा होत नाही.

प्रश्न ३ : आमचे मूल क्लबफूट पुनरावृत्ती करीत आहे की नाही हे कसे समजेल?

उत्तर: पोन्सेट्टी पद्धतीने क्लबफूट उपचारानंतर, तुम्हाला नियमत ऑर्थोक्ड्स क्लिनिकमध्ये दर्शवण्याची तारीख दिली जाईल. ही फेर तपासणीची तारीख, पहिल्या वर्षादरम्यान दर २-३ महिन्यांत, दुसऱ्या आणि तिसऱ्या वर्षाच्या प्रत्येक ३-४ महिन्यांत आणि चौथ्या वर्षाच्या प्रत्येक ६ महिन्यांदरम्यान होतो. डॉ. मौलिन शाह १८ वर्षांपर्यंतच्या आपल्या क्लबफूट मुलांना पाहण्याचा आग्रह धरतात. यासाठी, ३ वर्षांनंतर, मुलांना त्यांच्या क्लिनिकमध्ये दर १ कं वा २ वर्षांनी कॉल केले जाते. फेर तपासणी भेटीदरम्यान, आम्ही पायाची हालचाल आणि आवश्यक पायचे बाहेर फरने (कोण) तपासतो. आम्ही पालकांना नियमत व्यायाम आणि स्ट्रिंट नियमत घालण्यास ठीक प्रवृत्त करतो. आणि जर हे पायचे बाहेर फरने (कोण) पूर्वीपेक्षा कमी असतील तर ही पुनरावृत्तीची सुरुवात असू शकते. यासाठी, पालकांना प्रामुख्याने चांगले व्यायाम करण्याचा आणि उत्तम स्ट्रिंट घालण्याचा सल्ला दिला जातो. बऱ्याचदा जागरूक पालक आम्हाला पायच्या स्थितीत बदल योग्य ते माहिती

देतात. अशा प्रकारे, त्वरित या वकृ ति ची ओळखने गरजेचे आहे जेणेकरून याचे उपचार कमीत कमी हस्तक्षेप करून करता येणार.

प्रश्न ४: आमच्या मुलाची क्लबफूटची पुनरावृत्ती असल्यास, कोणते उपचार दिले जावे?

उत्तर: जर क्लबफूट वकृ ती येणे कं वा पुन्हा येण्याची शक्यता असेल तर डॉक्टरांना त्वरित भेटले पाहिजे. बऱ्याच मुलांमध्ये नियमित व्यायामामुळे आणि पायात योग्य स्प्लिंट दिल्यामुळे पाय पुन्हा सरळ होतात. काही मुलांमध्ये आम्ही व्यायाम डॉक्टर (फजिओथेरपस्ट) ची मदत घेतो. तरीसुद्धा त्यांचे पाय सरळ होत नसणार तर पुन्हा प्लास्टर लावावे लागते. हे लक्षात ठेवण्यासारखे आहे की मूल जर ६ महिन्यापेक्षा मोठे असणार तर त्यांना भूली ची औषध देऊन प्लास्टर द्यावे लागते.

प्रश्न ५ : मूल नियमतपणे व्यायाम करत असला तरीही क्लबफूट पुन्हा येऊ शकतो?

उत्तर: होय, उपचारानंतरच्या सूचनांचे नियमत पालन असूनही दुर्मळ मुलांमध्ये पुनरावृत्ती दिसून येते. तथापि, पुनरावृत्ती दर ५% पेक्षा कमी आहे. या कारणास्तव, आम्ही पालकांना वनंती करतो की जारी स्प्लिंट ४ वर्षांनी घालणे बंद होते तरीसुद्धा त्यांनी दर ६ महिन्यांनी नियमित दाखवण्यासाठी यावे.

प्रश्न ६ : जेव्हा आमचे मूल चालत असते तेव्हा पायाचे बोट सामान्यतः अंतर्गत आणि खाली टेकलेले असते (पंजेचे बोट), तर हे क्लबफूट पुनरावृत्ती आहे का?

उत्तर: नाही, काही मुलांमध्ये अस्थिबंधन हे ढीले असतात म्हणून त्यांचे तळ पायामधील ताकत कमी असते. म्हणून जमनीवर घट्ट पकड यावी यासाठी मूल पायाचे बोट आतल्या बाजूने करतात. हे क्लबफूट

पुनर्वृत्त नाही. साधरणपने वयाच्या ३-४ वर्षानंतर ही पायाची बोट सरळ होतात .

प्रश्न ७ जर क्लबफुटची पुनरावृत्ती झाल्यास त्वरित उपचार नाही केले त काय होणार ? अशी काही संभावना आहे का क बाळ जसे मोठे होणार तशी हि वकृती स्वतः हुन ठीक होणार?

उत्तर: पुनरावृत्ती आढळ्यास त्वरित उपचार करणे गरजे चे आहे . दुर्लक्ष केल्यास हि वकृती अधिक जास्त प्रमाणात वाढू शकते आण यामुळे पायामधील हाडांची रचना बदलण्यास सुरुवात होते. उपचारा मधील वलं बामुळे वस्तुतः शस्त्रक्रिया करण्याची गरज पडू शकते . असे ग्राह्य धरणे चुकचे ठरणार क हि वकृती वाढत्या वयानुसार स्वतः हुन ठीक होणार .

Tibialis anterior tendon

(टिबिअलस एंटीरियर टेंडन) हस्तांतरण

प्रश्न १ : क्लबफूट मुलांमध्ये Tibialis anterior tendon हस्तांतरण केव्हा केले जाते?

उत्तर: काही मूल क्लबफूट च्या उपचारानान्तर चालताना त्यांचे पाय आतल्या बाजूला वळवतात याला डायनामिक स्पूडनॅशन असे म्हणतात. जर ही वकृति व्यायाम कं वा पुन्हा प्लास्टर लावल्यानंतर ही तशीच राहते त्याला डायनामिक स्पूडनॅशन म्हणतात.

प्रश्न २ : डायनॅमिक स्पूडनॅशन वकृती का उद्भवते? हे प्लास्टर पद्धतीच्या अयशस्वीतेचे संकेत देते का?

उत्तर: टिबिअलस एंटीरियर टेंडन ही पाऊला च्या समोर च्या भागात असणारी टेंडन आहे. ही टेंडन चालताना पाऊल वरच्या दिशेने नेते. ही टेंडन पाऊला च्या navicular नावाच्या हड्डी ला जोडली गेली असते. असा समज आहे की क्लबफूट मुलांनं मधे ही टेंडन अधिक

जास्त मध्य आणि खालच्या बाजूला जुडलेले असते . त्यामुळे पाऊल वर उचलण्या एवजी ते जास्त आतच्या च्या दिशेने फिरते . अजुन एका सध्दान्तानुसार स्नायु मध्ये होणारी कमजोरी पाय बाहेरच्या बाजूने नेते आणि त्यामुळे स्नायु मध्ये असंतुलन निर्माण होते आणि डायनामिक सुपने शन होते . डायनामिक सुपने शन ही क्लबफूट उपचाराचे अपयश नसते कारण क्लबफूट मध्ये होणाऱ्या प्रत्येक वक्र तिही प्लास्टर द्वारे दुरुस्त केलेली असते.

प्रश्न ३ : टिबिअलस एंटीरियर टेंडन ट्रान्सफरमध्ये काय केले जाते?

उत्तर: या ऑपरेशनमध्ये, पंजाच्या आतील भागाशी जोडलेले टिबिअलस एंटीरियर टेंडन (Tibialis Anterior) तिथून हलवून पंजाच्या मध्यभागी (on navicular bone) हस्तांतरित केले जाते. आणि पंजेच्या मध्यभागी असलेल्या हाडात एक लहान बोगदा तयार केला जातो आणि त्या ठिकाणी हे स्नायु हड्डीसोबत जोडले जाते.

प्रश्न ४ : पालकांनी या काळात कोणती खबरदारी घ्यावी?

उत्तर: पूर्वीप्रमाणेच प्लास्टर हे ६ आठवड्यासाठी लावले जाते . या प्लास्टर मध्ये चालण्यास मनाई असते . ६ आठवड्यानंतर प्लास्टर काढले जाते आणि नवन स्प्लिंट देले जाते . ही स्प्लिंट जुन्या स्प्लिंट सारखे नसते आणि ते फक्त वकृत पायतळ घातले जाते . पूर्ण १ वर्षासाठी ही स्प्लिंट घालावी लागते.

प्रश्न ५ : या ऑपरेशननंतर मुलाला व्यायामाची आवश्यकता आहे काय?

उत्तर: प्लास्टर काढून टाकल्यानंतर काही काळ फजिओथेरपस्टची मदत घेण्याचा सल्ला दिला जातो आणि नंतर पालकांनी घरीच पंजाचा व्यायाम करण्याचा सल्ला दिला जातो.

प्रश्न ६ : या ऑपरेशननंतर बाळाला सामान्यतः चालण्यास कती वेळ लागतो?

उत्तर: प्लास्टर काढून टाकल्यानंतर पाय सहसा कडक होतो. त्यासाठी नियमित व्यायाम करणे गरजेचे असते. सुरुवातील बाळ काही दिवस सामान्य लचकेने चालतो आणि नंतर ते व्यवस्थित चालण्यास सुरुवात करतात.

महत्वाचे क्लबफूट उपचारांची YOUTUBE लिंक

1. प्रभावी क्लबफुट केयर:
डॉ मौलीन शाह का
टेलीविजन इंटरव्यू

<https://youtu.be/9Jl7c5VKAd8>

2. टिनोटॉमी पोन्सेटी
प्लास्टर ट्रिटमेंटच्या
शेवटी

<https://youtu.be/c-kW0exV1Us>

3. पोन्सेटी प्लास्टर
उपचारा नंतर चे व्यायामा
<https://youtu.be/DSDOZMGVAzA>

4. टिबॅलसस एंटरियर
TENDON स्थानांतरण ऑपरेशन
<https://youtu.be/5sOhJsiD2Kg>

5. ऑर्थोकिड्स क्लबफुट
उपचार - प्लेसट .

<https://bit.ly/2GTyJPm>

“ मला आशा आहे की या माहिती पुस्तिका च्या माध्यमातून क्लबफूटसह जन्मलेल्या मुलांच्या पालकांना त्यांच्या प्रत्येक प्रश्नाचे अचूक उत्तर मिळेल . ही माहिती पुस्तिका प्रसद्ध करण्याचे मुख्य उद्दीष्ट म्हणजे ही माहिती कुटुंबा पर्यन्त पोहचवणे आणि त्यांच्या क्लबफूट उपचारामधील प्रवास सुलभ करणे.... ”

डॉ मौलीन शाह
ऑर्थोकिड्स क्लिनिक

ORTHO Kids CLINIC

7th Floor, Golden Icon, Above Hyundai Showroom, Opp. Medilink Hospital,
132 Ft. Ring Road, Near Shivranjani Over bridge, Satellite,
Ahmedabad - 380 015. (GUJ.) INDIA.
Phone : +91 -79 -29606360 M :074900 26360
Email : orthokidsclinic@gmail.com